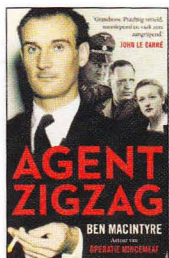

Charmante inbreker wordt dubbelspion

De hilarische belevenissen van Agent Zigzag

Agent Zigzag.
Het waarge-
beurde oorlogs-
verhaal van
Eddie Chapman,
de meest
beruchte
dubbelspion uit
de Tweede
Wereldoorlog
Ben Macintyre
Historisch
Nieuwsblad/
Veen Media,
€ 19,50

OP 16 DECEMBER 1942 werd Eddie Chapman 's nachts door een Duits vliegtuig gedropt boven Cambridgeshire. Zijn missie was om de fabriek op te blazen waar de effectieve Mosquito-bommenwerpers werden gemaakt. Chapman was een Engelse crimineel die half oktober 1941 op het eiland Jersey uit de gevangenis was ontslagen. Drie dagen later vielen de Kanaaleilanden de ongelukkige eer toe als enige deel van Groot-Brittannië door Duitsland te worden bezet.

Chapman had zich bij de Duitsers als spion aangeboden. Kort daarna werd hij echter gearresteerd en overgebracht naar een strafgevangenis in Parijs. Hij zou telefoonkabels hebben doorgesneden. Het was de eerste keer in zijn leven dat hij opgepakt werd voor iets dat hij níét gedaan had. Chapman was zijn sollicitatie als spion al bijna vergeten toen hij na een maandenlang verblijf

in de gevangenis werd gevraagd of hij voor de Duitse inlichtingendienst wilde werken. Graag!

Ben Macintyre publiceerde in 2007 een pageturner over Eddie Chapman (1914-1997), die nu in Nederlandse vertaling is verschenen.

Chapman was charmant, en bovenal een inbreker die met grote kennis van springstoffen elke kluis wist open te krijgen. Als hij niet in de gevangenis zat, frequenteerde hij nachtclubs in Londen, waar de onderwereld, aristocratie en jetset elkaar ontmoetten. Noël Coward, Marlene Dietrich en de jonge Terence Young (hij zou de eerste James Bond-film regisseren) behoorden tot zijn kennissenkring.

Chapman meldde zich na zijn landing in Cambridgeshire bij de Britse geheime dienst en bood zijn diensten aan. Net als de Duitse geheime dienst onderwierp MI5 hem wekenlang aan uitputtende verhoren. Zo begon het leven van

BOEKEN

Eddie Chapman als dubbel-spion, onder de toepasselijke naam 'Zigzag' voor de Britten en 'Fritz' voor de nazi's.

Er begon een ingewikkeld spel van radioberichten die de Duitsers de indruk moesten geven dat Fritz actief was. Om Chapmans geloofwaardigheid intact te houden moest er ook iets opgeblazen worden. Binnen de kortste tijd was er een legertje MI5-agenten bezig om een aanslag in scène te zetten.

Dit is een van de meest hilarische hoofdstukken uit *Zigzag*. MI5-medewerker Charles Fraser-Smith huurde een decorbouwer en zelfs een goochelaar in die van hout en papier-maché de vitale onderdelen van de Mosquito-fabrieken nabouwden, waarna luchtfoto's de gevolgen van een aanslag suggereerden. De hoofdredacteur van *The Times* werd gevraagd een artikelje over de aanslag te schrijven. Kleine tegenvaller: hij weigerde, omdat zulks indruiste tegen zijn journalistieke geweten. De *Daily Express* was wel bereid.

Vervolgens werd Chapman teruggestuurd naar Duitsland. Dankzij de gekraakte Duitse

radiocode wisten de geallieerden hoezeer er door de nazi's om Fritz werd gevochten. De marine wilde weten met welk systeem de Britten onderzeeërs vanaf het wateroppervlak konden detecteren; de Luftwaffe hoopte het navigatiesysteem van de Britse bommenwerpers in handen te krijgen.

Als roman zou *Zigzag* ongeloofwaardig zijn. Macintyre heeft een fijne neus voor krankjoreme details, zoals het gesteggel van de Duitsers over de vraag in welk land Chapmans hoge financiële beloning bij de belasting opgegeven moest worden.

Het meest komisch is nog wel dat hij uit handen van zijn nazibaas het IJzeren Kruis kreeg uitgereikt. In 1979, na afloop van het bruiloftsfeest van Suzanne Chapman, wandelden twee oude heren gearmd door Hertfordshire, niet ver van de Mosquito-fabriek: Eddie Chapman en Stephan von Gröning, de Duitse officier die hem 35 jaar eerder dat kruis had opgespeld.

.....
Hans Renders is directeur van het Biografie Instituut in Groningen.